herpy

FIRBEN

Crocodile Tegu

Crocodilurus amazonicus

Crocodilurus amazonicus er et halvt vandlevende firben fra Amazonas og Orinoco med en lang, sammentrykt svømmehale og forlængede tæer. Det bliver omkring 50-60 cm, fanger insekter, krebsdyr, fisk og frøer i og ved vandet og soler sig på grene over vandkanten. Arten kræver et varmt, fugtigt paludarium med en stor vanddel og en erfaren holder.

Familie: Teiidae Tidligere navn: *Crocodilurus lacertinus; Tupinambis lacertinus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**50-60 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-12 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 90 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-31 °C**
Hotspot	**35-38 °C**
Temperatur, nat	**23-26 °C**
Luftfugtighed	**70-90 %**
Vand	**Vanddel** dybde 15-25 cm
Vandtemperatur	**25-29 °C**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter, hvirveldyr og små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2-6 æg**
Inkubation	**90-120 dage** ved 27-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B. Handel over grænser kræver derfor CITES- og EU-dokumenter, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Arten står ikke på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Spørg sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Crocodilurus amazonicus er det eneste medlem af slægten *Crocodilurus* og hører til Teiidae, familien med teguer og ameivaer. Slægten er sammen med *Dracaena* den ene af to halvt vandlevende slægter i familien. Halen er omkring dobbelt så lang som kroppen, sammentrykt fra siderne, og den driver dyret frem i vandet med slangende sidebevægelser, mens benene holdes ind mod kroppen. Halsen er forholdsvis lang, og næseborene sidder tæt på snudespidsen, så hovedet kan holdes oppe over vandet under svømning. Tæerne er forlængede, og den femte tå er usædvanligt lang.

Voksne dyr måler 16-22 cm fra snude til kloak. Totallængden er ikke målt systematisk, men med en hale på omkring dobbelt kropslængde bliver den 50-60 cm. Nyklækkede unger er omkring 7-9 cm fra snude til kloak. Der er ikke dokumenteret en sikker metode til kønsbestemmelse, og vægt, kønsmodenhedsalder og levetid i fangenskab er ikke undersøgt; 8-12 år i boksen

er et skøn lånt fra teguerne.

Arten blev i lang tid ført under navnet *Crocodilurus lacertinus*. Navnet *Tupinambis lacertinus* viste sig at høre til en helt anden art, og *Crocodilurus amazonicus* er det gyldige navn.

Udbredelse og levested

Crocodilurus amazonicus findes i Amazonasbækkenet og Orinocos opland i det nordlige Sydamerika, fra Peru i vest til Pará i Brasilien i øst og fra Orinoco i Venezuela til den øvre Madeira i syd. Den er fundet i Brasilien, Colombia, Venezuela, Peru og Fransk Guyana. Forekomst i Surinam er usikker, og i Guyana findes den ikke. Typelokaliteten er bredden af Solimões nær São Paulo de Olivença i Amazonas, Brasilien.

I det centrale Amazonas er arten almindelig langs søbredder og i oversvømmet skov, mens den er langt sjældnere langs selve floderne. Den er knyttet til oversvømmede skove og findes ikke i bække i skov, der aldrig oversvømmes. Den forekommer i flere store, beskyttede områder, og bestanden regnes ikke som truet.

> **Oprindelig udbredelse:** Brasilien, Colombia, Venezuela, Peru og Fransk Guyana.

LEVESTED

Crocodilurus amazonicus lever ved søer, floder og bække i regnskov, især i sortvandsskov (igapó) og oversvømmet skov (várzea). Den holder sig til stille eller langsomt strømmende vand og er ikke set i dybt vand. Om dagen soler den sig på nedfaldne træstammer, sten og tynde grene over vandet eller på bredden og flygter ved fare ud i vandet, hvor den svømmer op til 20 m langs bredden eller gemmer sig i løvlaget på bunden, i huler i bredden eller i hule træstammer. Om natten kan den sove i løvlaget på bunden af lavt vand. Dyrets kropstemperatur er om dagen i gennemsnit omkring 31 °C, med et spænd på 27-35 °C. Vandoverfladen kan i de varmeste timer nå omkring 35 °C.

Vandstanden skifter meget gennem året. Ved lavvande, fra oktober til januar, ligger brede strandbredder frit, og dyrene samles dér for at jage og sole sig. Når vandet stiger, trækker de ind i den oversvømmede skov, og ved højvande er de næsten umulige at finde; de kan være mere trælevende i den periode. Føden er hovedsagelig vandlevende: insekter som vandtæger og biller, krebsdyr, edderkopper, fisk og frøer, herunder haletudser, hvor leddyr udgør omkring to tredjedele og hvirveldyr en tredjedel af byttet. Fisk er usædvanligt vigtige for et firben. Ungerne klækker i begyndelsen af lavvandsperioden.

Læs mere: Opdræt af haletudser

Pasning

TERRARIET

Der findes kun begrænset viden om pasningen af *Crocodilurus amazonicus*, og arten holdes sjældent i fangenskab; opdræt er næsten ikke beskrevet. Pasningen bygger på artens levevis i naturen og på erfaringerne med de større halvt vandlevende teguer af slægten *Dracaena*, for eksempel *Dracaena guianensis*.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 120 × 60 × 90 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Omkring halvdelen af gulvarealet skal være vand (se afsnittet om vand). Terriemålene er et skøn. Terrariet skal have et tæt lukket låg, for dyret er hurtigt og flygter, men låget skal give ventilation, for stillestående, fugtig luft giver luftvejsproblemer. Landdelen indrettes med solide, skråtstillede grene og rødder, som rager ud over vandet, så dyret kan ligge og sole sig og dykke ned ved fare. Bunden kan være en blanding af cypresbark, kokosfibre og rent sand, som holder på fugten. Planter giver skjul og højere luftfugtighed; robuste arter klarer sig bedst. Dyret skal have mindst to skjul, der er helt dækkede: ét i den varme ende og ét i den kølige, mindst 25 × 15 × 10 cm.

Hold ét dyr. Der er ikke dokumenteret, hvordan arten opfører sig i en gruppe, og et par kræver et endnu større terrarie med flere solpladser og flere skjul.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

TEMPERATUR

Om dagen skal luften være 27-31 °C. Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 35-38 °C, målt med et infrarødt termometer; tallet er et skøn, der bygger på dyrets kropstemperatur i naturen på omkring 31 °C og på dets daglige solbadning. Om natten skal temperaturen være 23-26 °C og må ikke komme under 22 °C. Dyret kommer fra regnskov uden årstider og skal ikke i vinterhvile.

Brug en halogenspot eller en lille varmelampe over solgrenen, og supplér om nødvendigt med et keramisk varmelegeme, der ikke lyser. Lamperne skal beskyttes mod stænk, og et net skal holde dyret væk fra pærerne. Sæt termometre ved solpladsen, i den kølige ende og ved vandet. Dyret kan ikke holde varmen i koldt vand og skal ikke bo i vand, der er koldere end luften.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 70-90 %. Vanddelen, planterne og en fugtig bund holder på fugten, og et tågeanlæg eller et regnanlæg, der kører et par gange om dagen i 10 minutter, giver en jævn fugt. Terrariet må ikke lukkes helt: ventilér med net foroven, så luften ikke bliver stillestående.

VAND OG VANDKVALITET

Dyret er en dygtig svømmer og skal kunne ligge i vandet og dykke helt under. Vanddelen skal være en fast del af terrariet og ikke blot en skål, med en vanddybde på 15-25 cm over en så stor del af bunden som muligt og en let adgang til land via skrå sten eller rødder. Arten ses i naturen kun i lavt vand, så dybere vand gør ikke dyret mere tilfreds, men en stor flade gør.

Vandtemperaturen skal være 25-29 °C, holdt oppe af et nedsænket varmelegeme til vand. Dyret æder og afføder i vandet, så det bliver hurtigt snavset. Brug et kraftigt filter, men skift desuden en del af vandet mindst en gang om ugen, og uden filter hver anden dag. Ingen fint grus i vandet, som kan sluges; en bar bund er nemmest at rengøre, og store flodsten, som ikke kan komme i munden, kan bruges.

LYS OG UVB

Crocodilurus amazonicus er dagaktiv og soler sig, så den skal have lys, UVA og UVB 12 timer om dagen. Hvilken Ferguson-zone arten hører til, er ikke dokumenteret; zone 2 er et skøn, der bygger på, at arten lever i skyggefuld skov, men soler sig regelmæssigt, og UVB anbefales for at forebygge knoglesygdom. Et T5-rør med reflektor over solgrenen giver UVA, UVB og dagslys. Følg lampens anvisning for afstand, kontrollér gerne med en UV-måler, og skift rørene efter producentens anvisning, typisk hvert år. Dyret skal altid kunne trække sig ud af lyset.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

I naturen æder *Crocodilurus amazonicus* mest vandlevende leddyr (insekter, krebsdyr og edderkopper), men også fisk og frøer. Grundfoder er derfor insekter som fårekyllinger, græshopper, melorme og kakerlakker, suppleret med små fisk, rejer og krebs. Frøer og haletudser indgår i føden i naturen, men er ikke nødvendige i fangenskab.

Unge dyr fodres dagligt og voksne to til tre gange om ugen; hyppighed og mængde er ikke dokumenteret, så juster efter dyrets kropsform. Drys kalk på foderet to gange om ugen og med multivitamin en gang om ugen. Foderet kan serveres i en lav skål, hvor det klarer sig i vand, eller fra en lang pincet.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Crocodilurus amazonicus er et hurtigt, sky dyr, som flygter ved den mindste forstyrrelse: ud i vandet og ned i et skjul. Dyret falder ikke let til ro i et terrarie, hvor det ofte forstyrres, og nyerhvervede dyr får flere uger i ro. Håndtering skal begrænses til det nødvendige.

Hold dyret alene. Krybdyr kan bære *Salmonella*, så vask hænder efter kontakt med dyr, vand og terrarium.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsforskelle og alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret. En hun på 22 cm fra snude til kloak havde efter alt at dømme lagt æg, mens hunner på 17-18 cm ikke havde. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke undersøgt i fangenskab.

PARRING

Parring i fangenskab er næsten ikke beskrevet. Hvad der udløser den, og om der er en sæson eller en hvileperiode, er ikke dokumenteret. I naturen klækker ungerne i begyndelsen af lavvandsperioden, så æglægningen ligger formentlig i den periode. Hold dyrene adskilt, og sæt dem kun sammen under opsyn, i et stort terrarie med flere skjul.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten er æglæggende. Antallet af æg og kuld om året er ikke dokumenteret; 2-6 æg i boksen er et skøn, der bygger på størrelsen af en hun og på beslægtede teiider. Giv en hun, der skal lægge, en fugtig landdel eller en æglægningskasse med fugtig jord, som hun kan grave i. Uden et egnet sted kan hun holde æggene tilbage, og det kan blive livsfarligt.

INKUBATION

Inkubationstid, temperatur og fugtighed er ikke dokumenteret for arten. 27-30 °C og 90-120 dage i boksen er skøn ud fra temperaturen i artens levested og andre teiider; en lukket beholder med fugtig vermiculit og et lille lufthul er den almindelige løsning for firben. Lad æggene ligge i ro, og hold dem fugtige uden at gøre dem våde.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger er omkring 7-9 cm fra snude til kloak og selvstændige fra første dag. Hold dem i et terrarie med varme, UVB og en lav vanddel, hvor de let kommer op, og tilbyd små insekter og små fisk støvet med kalk. Ungerne vokser hurtigt: fra 8-10 cm til 18-23 cm fra snude til kloak på omkring to år. En udførlig opdrætsvejledning findes ikke.

Sundhed og typiske fejl

Mange problemer skyldes fejl i pasningen: for lav temperatur, for lidt UVB, for ensidigt foder og snavset vand. Nye dyr har ofte indvoldsorm og er belastede af transporten.

- Koppevirus kan give hævede, delvis sårede knopper på ryg, hoved, hals og hale og vægttab, og flere dyr i samme bestand kan blive ramt. Sæt syge dyr i karantæne.
- Indvoldsorm og andre snyltere hos nye dyr. Få en afføringsprøve undersøgt.
- Luftvejsinfektioner ved for lav temperatur eller stillestående fugtig luft.
- Hudinfektioner ved snavset vand.
- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB og kalk.
- Æglægningsbesvær hos hunner uden et egnet sted at grave.

Et sundt dyr har klare øjne, en fyldig hale og en jævn afføring og æder villigt. Dyr, der taber sig, ikke æder eller har hudforandringer, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.